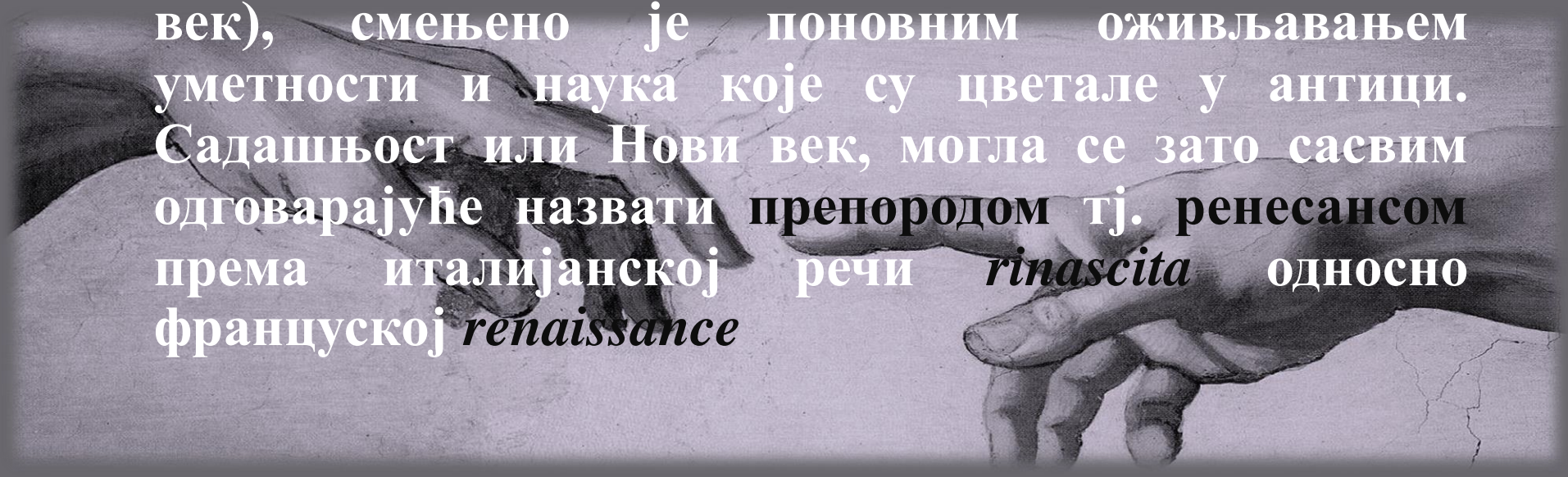

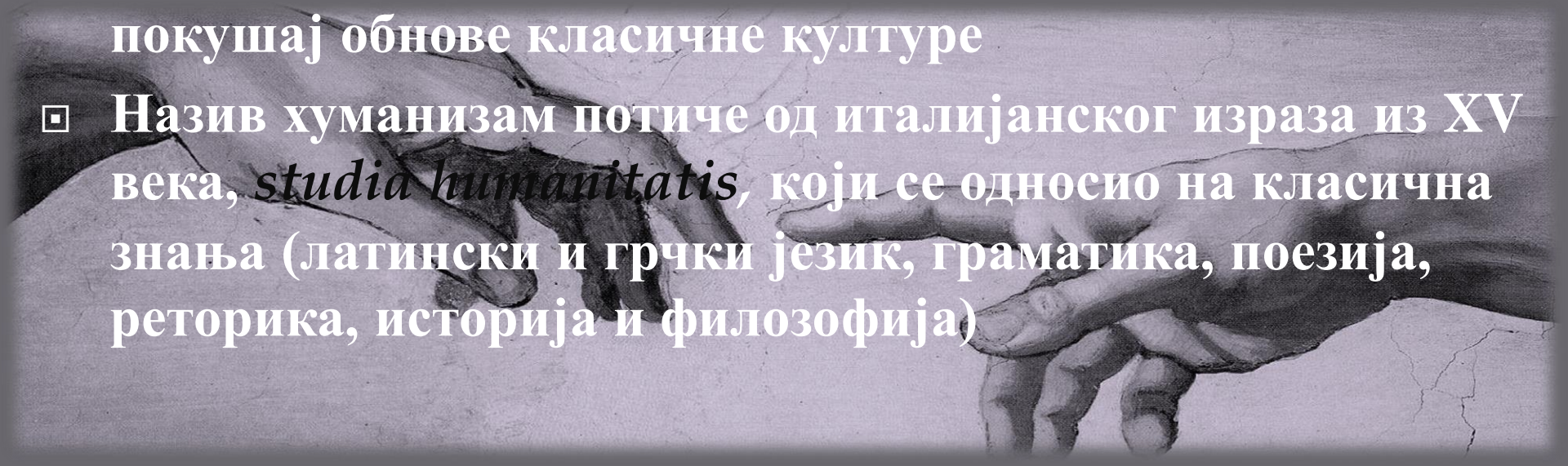
ЕВРОПА У НОВОМ ВЕКУ

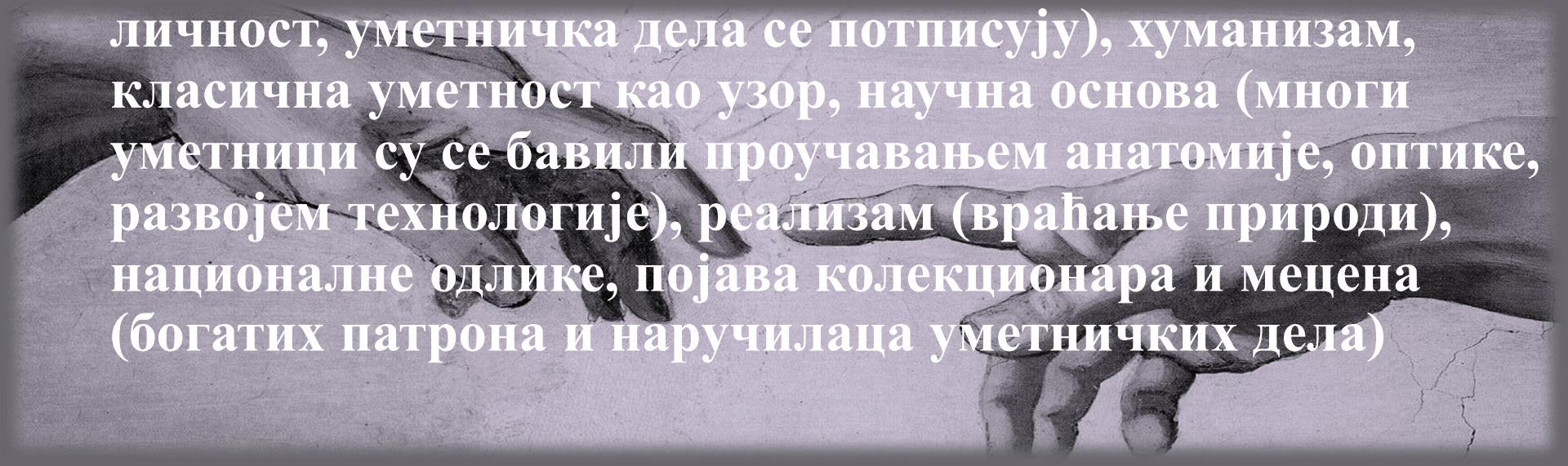
- ▣ **РЕНЕСАНСА** је културно-историјски појам који означава доба од 1350. до XVI века као период у коме је дошло до процвата уметности услед поновног интересовања за антику
- ▣ Сматрало се да је класична антика епоха када је човек достигао врхунац својих стваралачких снага, што су нагло прекинуле варварске инвазије које су срушиле Римско царство
- ▣ 1000 година мрака и непросвећености (Средњи век), смењено је поновним оживљавањем уметности и наука које су цветале у антици. Садашњост или Нови век, могла се зато сасвим одговарајуће назвати пренородом тј. ренесансом према италијанској речи *rinascita* односно француској *renaissance*

- ▣ Вера у човекове интелектуалне и креативне способности, његов капацитет за разумевање других и контролу над природом, заједно са осећајем индивидуализма, обележили су ренесансу широм Европе
- ▣ Оваква уверења настала су као манифестације ренесансног интелектуалног покрета **ХУМАНИЗМА**, који је тежио образовању личности по античким узорима а у ширем смислу речи представљао је покушај обнове класичне културе
- ▣ Назив хуманизам потиче од италијанског израза из XV века, *studia humanitatis*, који се односио на класична знања (латински и грчки језик, граматика, поезија, реторика, историја и филозофија)

- ▣ У хуманистичкој мисли човек је центар универзума, обдарен личном слободом и интелигенцијом која му омогућава да разуме свет у коме живи
- ▣ Хуманистичка веровања дала су повод за идеју о универзалном човеку (итал. *uomo universale*), као неке ко је врстан у свим областима знања по ренесансним схватањима, мајстор у уметности и слављен у друштву
- ▣ Типичне одлике ренесансне уметности су индивидуализам (човек постаје свестрана и развијена личност, уметничка дела се потписују), хуманизам, класична уметност као узор, научна основа (многи уметници су се бавили проучавањем анатомије, оптике, развојем технологије), реализам (враћање природи), националне одлике, појава колекционара и мецена (богатих патрона и наручилаца уметничких дела)

ХРОНОЛОГИЈА

- ▣ РАНА РЕНЕСАНСА (*QUATTROCENTO*),
XV ВЕК, ИТАЛИЈА
- ▣ ВИСОКА РЕНЕСАНСА (*CINQUECENTO*),
1500-1550, ИТАЛИЈА
- ▣ РЕНЕСАНСА НА СЕБЕРУ, XVI ВЕК, ЕВРОПА

РАНА РЕНЕСАНСА И ХУМАНИСТИЧКА ТЕОРИЈА УМЕТНОСТИ

- ▣ Ренесанса настаје на подручју северне Италије где су захваљујући прекоморској трговини процветали градови а због ратова немачких царева и папства није постојала централна држава која би им одузимала политички и привредни просперитет. Развој културних центара условљен је подстицањем уметности од стране владара (тирана) и црквених моћника
- ▣ Током кватрочента уметници по први пут постају цењени као ствараоци тј. мења се њихов друштвени статус јер су до тада сматрани само за занатлије
- ▣ Уметник постаје признат као мислилац а не само као обрађивач материјала, креће се у друштву песника и научника тј. интелектуалне елите, постајући и сам врло образован (пише теоријске расправе, поезију или аутобиографију)

СКУЛПТУРА

- ▣ Током првих деценија XV века, Фиренца је имала статус *нове Атине* тј. сматрало се да је преузела улогу политичког и културног вођства у Италији, какво је имала Атина у Грчкој у доба персијских ратова
- ▣ У културном процвату Фиренце, одлучујућу улогу су одиграли скулптори пре него архитекте и сликари
- ▣ Настанак ренесансне скулптуре везан је за ДОНАТЕЛА (1386-1466), одличног познаваоца класичне уметности коју је проучавао у Риму, на основу чега су настала његова дела са тежњом реалног приказа људског лика и карактера
- ▣ Скулптура ренесансе се одликује трагањем за веродостојношћу облика човековог тела уз стално усавршавање знања, ослобађа се од архитектуре, моделује се према природи и употребљава математичка перспектива за пропорције фигура у простору

*ОСЛОБОЂЕНОСТ ОД
АРХИТЕКТОНСКОГ ОКВИРА –
САМОСТАЛНОСТ ПУНЕ
ПЛАСТИКЕ*

*ТЕЛО ЈЕ АРТИКУЛИСАН СКЛОП
НАМЕЊЕН ЗА КРЕТАЊЕ – ПРВА
СКУЛПТУРА ОД АНТИКЕ КОЈА
СТВАРНО СТОЈИ И
ПРИМЕЊУЈЕ КОНТРАПОСТО*

*ДРАПЕРИЈУ ОДРЕЂУЈЕ ОБЛИК
ТЕЛА ИСПОД ЊЕ*

*ДОНАТЕЛО, СВЕТИ МАРКО,
ЦРКВА ОР САН МИКЕЛЕ,
ФИРЕНЦА, 1411-1413.*

ДОНАТЕЛО, *ZUCCHONE*, КАТЕДРАЛА
У ФИРЕНЦИ, 1423-1425. (ВРХУНАЦ
ДОНАТЕЛОВОГ РЕАЛИЗМА И ПРВА
СТАТУА КОЈУ ЈЕ ПОТПИСАО)

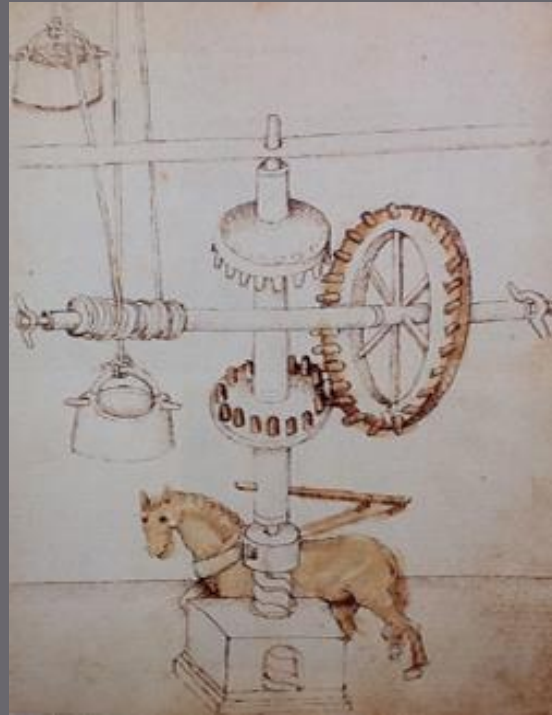
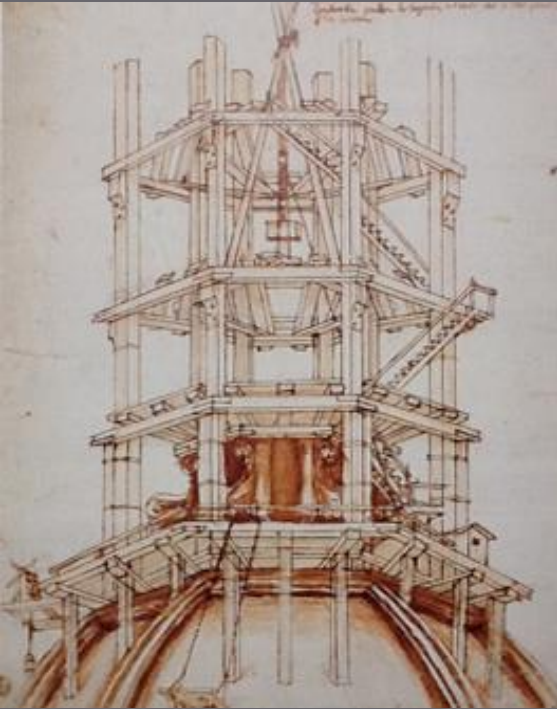

АРХИТЕКТУРА

- ▣ Ренесансна архитектура се одликује доминантном употребом класичних елемената (полукружни лук и полуобличасти свод, аркаде, купола, нартекс, централна основа грађевина, касетирање свода, грчки стубови, златни пресек), уз техничке и конструктивне иновације, као и примену закона симетрије
- ▣ Настанак ренесансне архитектуре везује се за ФИЛИПА БРУНЕЛЕСКИЈА (1377-1446), који је заједно са Донателом студирао класичне споменике у Риму, а према неким изворима их је први и премерио (на основу тих студија дошао је до открића ЛИНЕАРНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ)
- ▣ Након смрти Брунелескија истакао се ЛЕОН БАТИСТА АЛБЕРТИ (1404-1472), прави универзални човек ренесансе, колекционар и теоретичар, који је у касним годинама постао цењен архитекта

**БРУНЕЛЕСКИ, КУПОЛА КАТЕДРАЛЕ У ФИРЕНЦИ
(SANTA MARIA DEL FIORE), 1420-1434.**

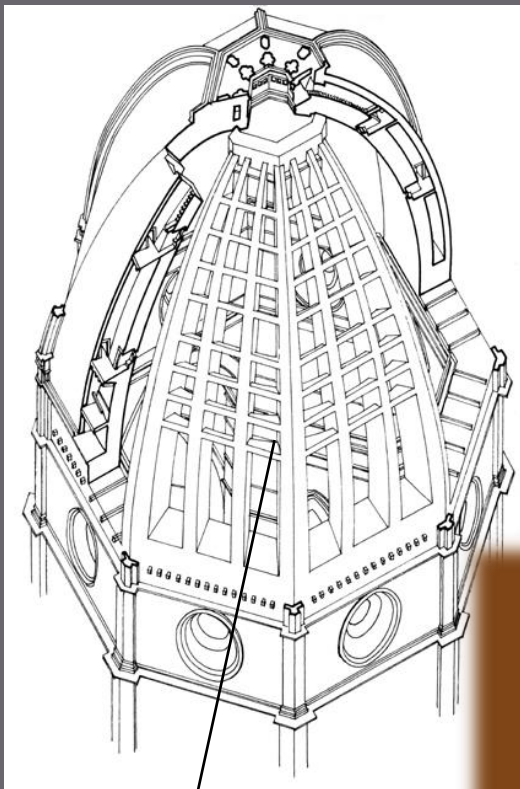

**УКУПНА ВИСИНА
КУПОЛЕ И ЛАНТЕРНЕ
114,5 МЕТРА**

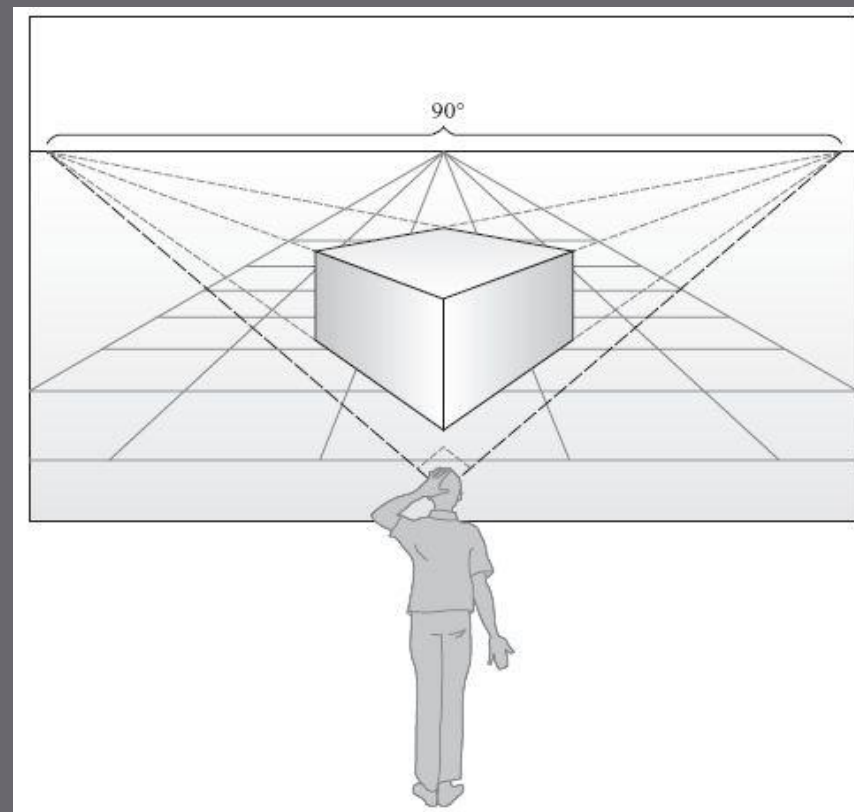
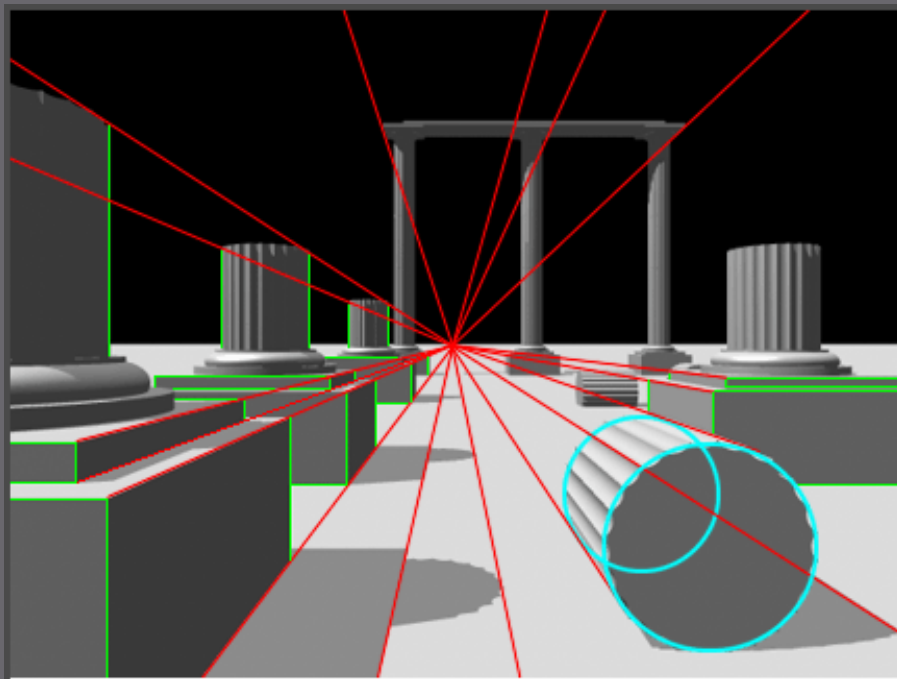
**ПРЕЧНИК 42
МЕТРА**

**37 ТОНА ТЕШКА
КОНСТРУКЦИЈА**

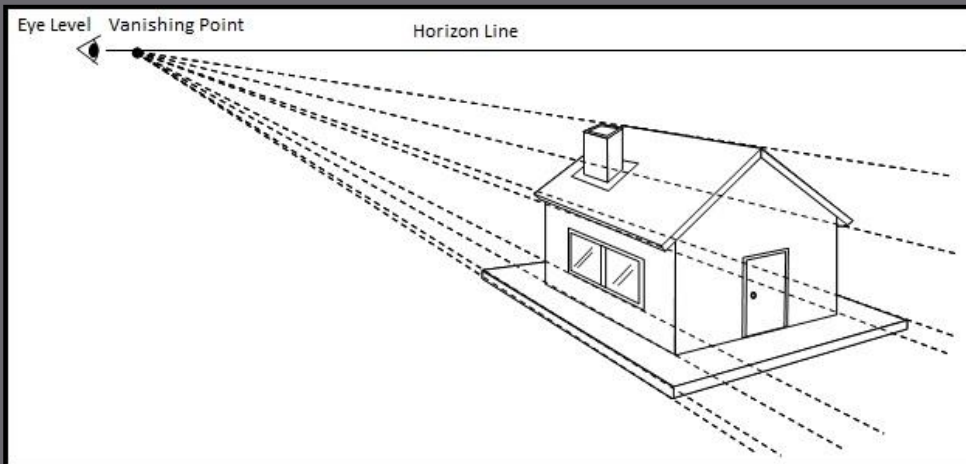
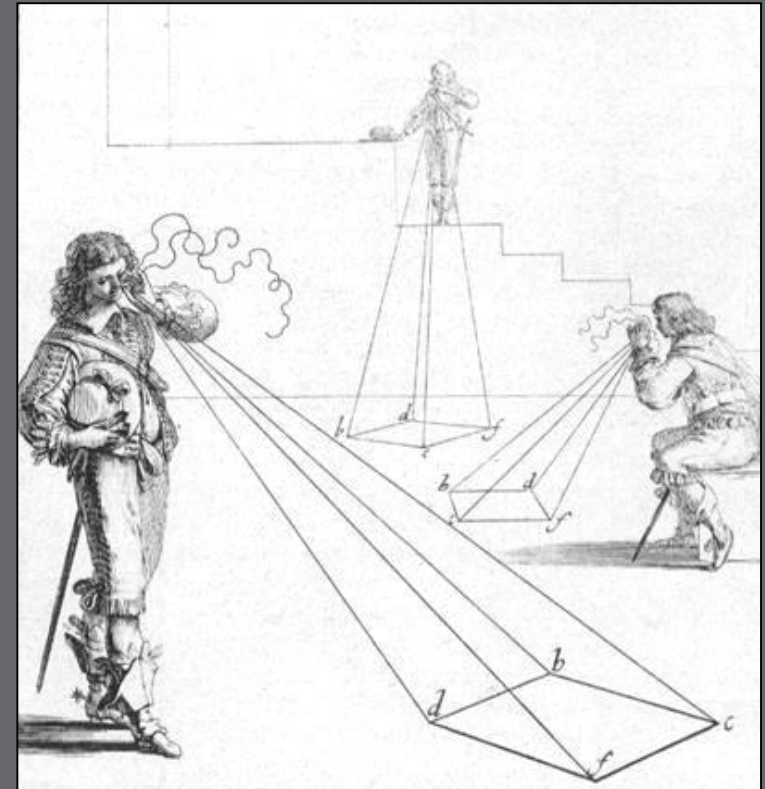
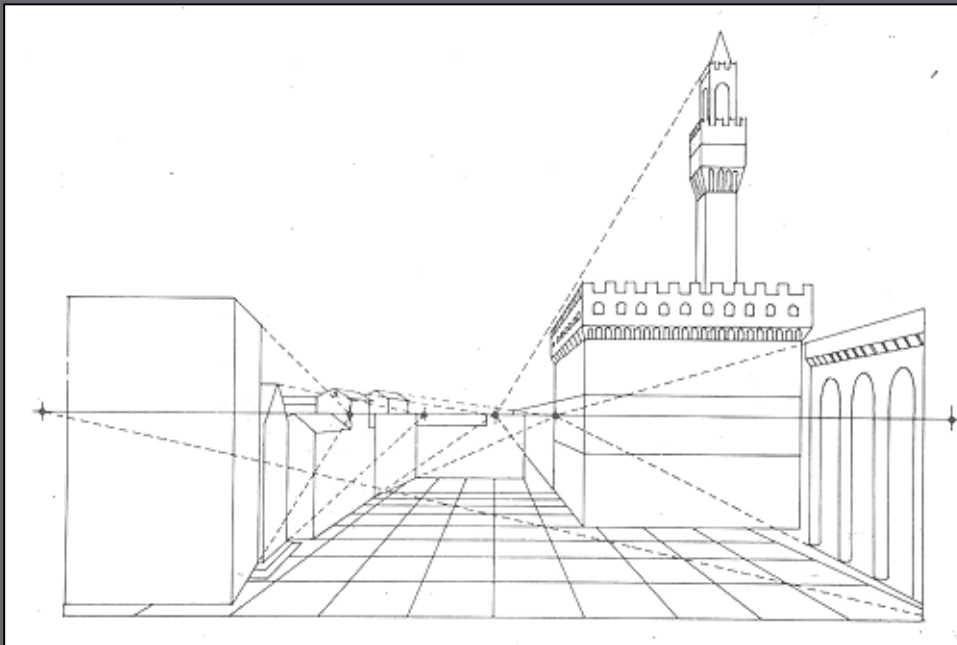
4.000.000 ОПЕКА

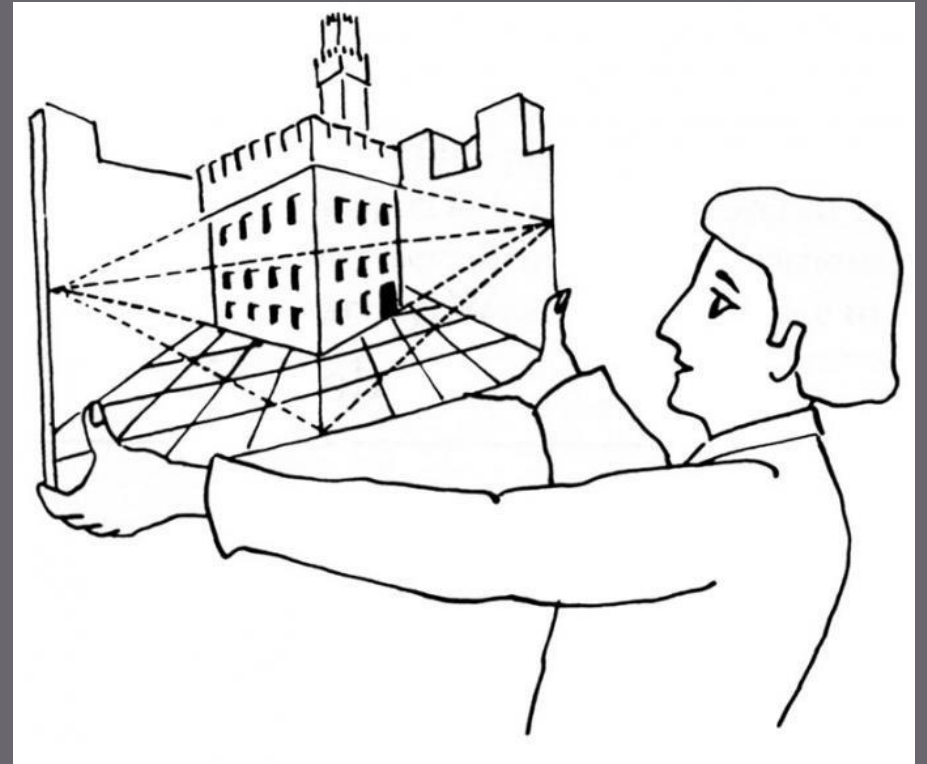
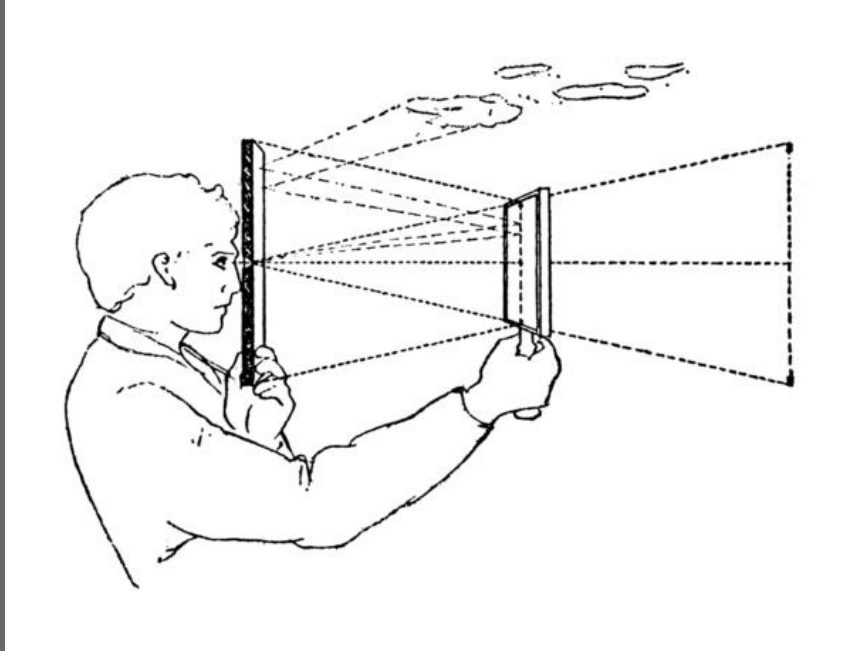
БРУНЕЛЕСКИЈЕВА ЛИНЕАРНА ПЕРСПЕКТИВА

ГЕОМЕТРИЈСКИ СИСТЕМ КОЈИМ СЕ ПРОСТОР ПРОЈЕКТУЈЕ НА ЈЕДНУ РАВАН, СА ГЛАВНИМ ОБЕЛЕЖЈЕМ У ТАЧКИ ПРЕСЕКА У КОЈУ СЕ СЛИВАЈУ МРЕЖЕ ПАРАЛЕЛНИХ ЛИНИЈА

**ОМОГУЋИЛА ЈЕ ДА СЕ
ТРОДИМЕНЗИОНАЛНИ
ПРОСТОР ПРОЈЕКТУЈЕ НА
РАВНОЈ ПОВРШИНИ ТАКО ДА
СВЕ РАЗДАЉИНЕ ОСТАНУ
МЕРЉИВЕ**

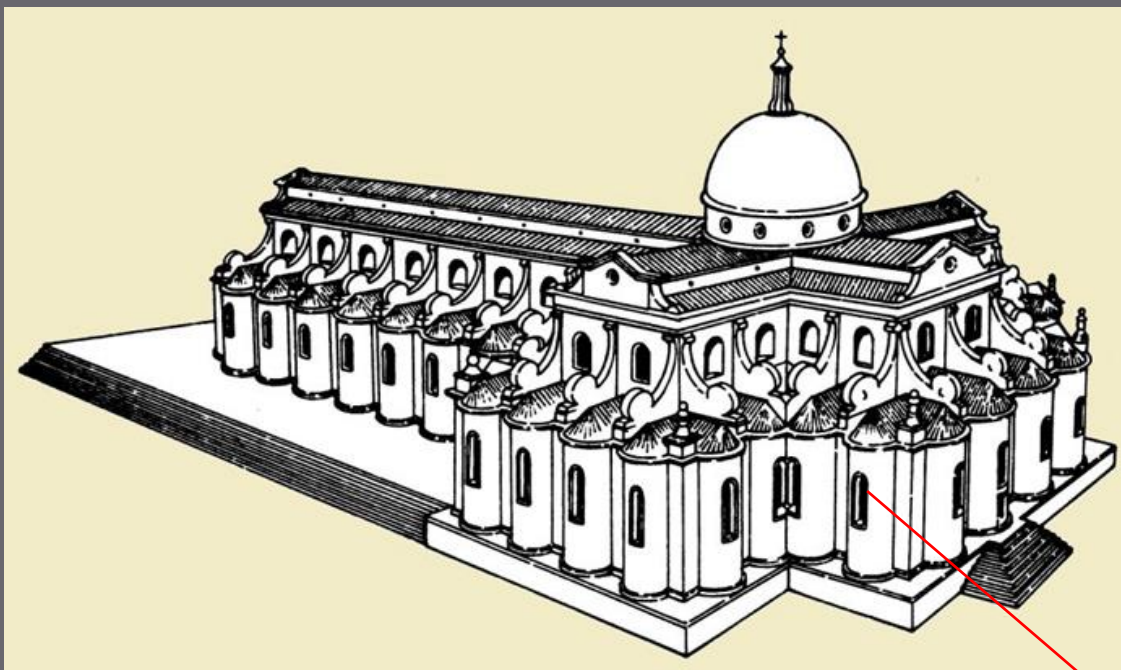

**АКО СУ ЛИНИЈЕ УПРАВНЕ НА РАВАН СЛИКЕ, ЊИХОВА ТАЧКА
ПРЕСЕКА ЋЕ БИТИ ТАЧНО НА ХОРИЗОНТУ КОЈИ ОДГОВАРА
ПОСМАТРАЧЕВОМ ОКУ**

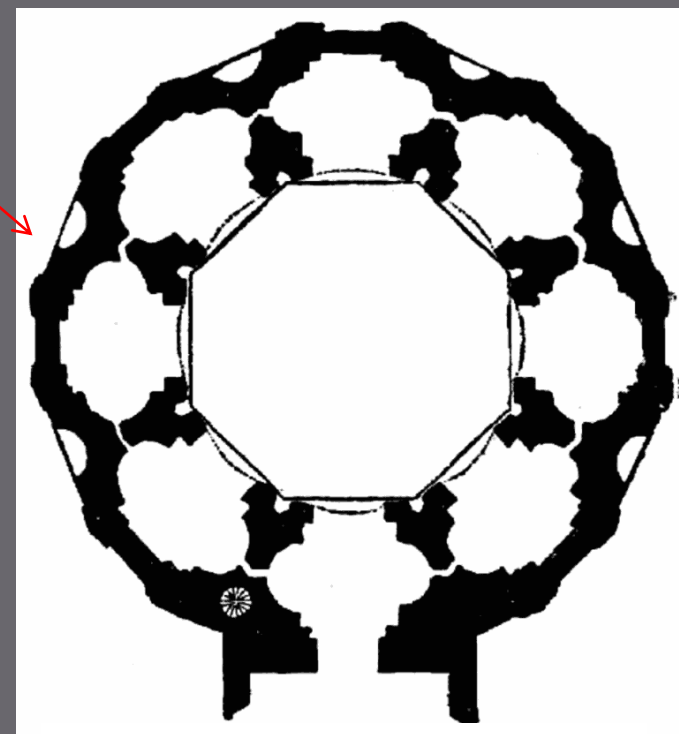
**ЛИНЕАРНА ПЕРСПЕКТИВА ЈЕ БИЛА РЕВОЛУЦИОНАРНО ОТКРИЋЕ
КОЈЕ ЈЕ ПОТПУНО ИЗМЕНИЛО РЕНЕСАНСНО СЛИКАРСТВО**

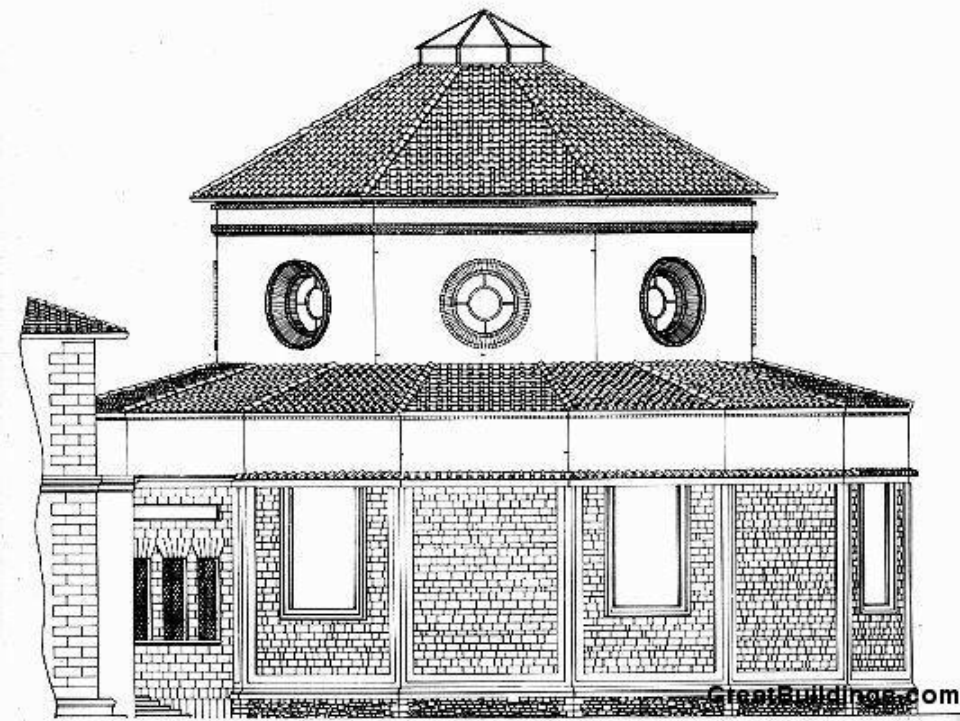
БРУНЕЛЕСКИ, *SAN SPIRITO*, ФИРЕНЦА,
1434.

БРУНЕЛЕСКИ, *SANTA MARIA DEGLI ANGELI*, ФИРЕНЦА, 1434-1437.

(ХРАМ КРУЖНЕ ОСНОВЕ ПОКРИВЕН КУПОЛОМ – ПРВО РЕШЕЊЕ У РЕНЕСАНСИ ИНСПИРИСАНО КРУЖНИМ ГРАЂЕВИНАМА РИМСКЕ И РАНОХРИШЋАНСКЕ ЕПОХЕ)

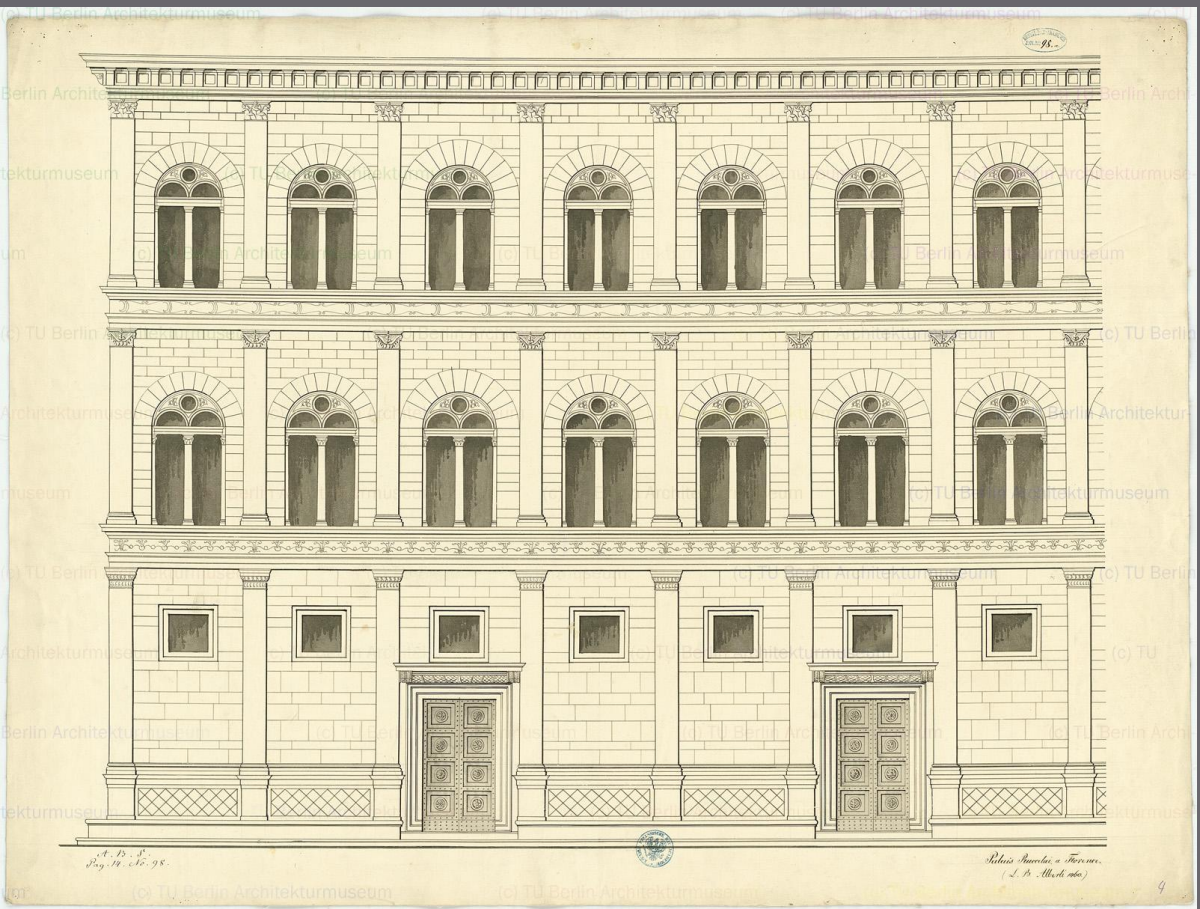

БРУНЕЛЕСКИ, *SANTA MARIA DEGLI ANGELI*, ФИРЕНЦА, 1434-1437. (ИДЕАЛАН РЕНЕСАНСНИ ХРАМ ПРЕМА АЛБЕРТИЈЕВОМ ТРАКТАТУ О АРХИТЕКТУРИ)

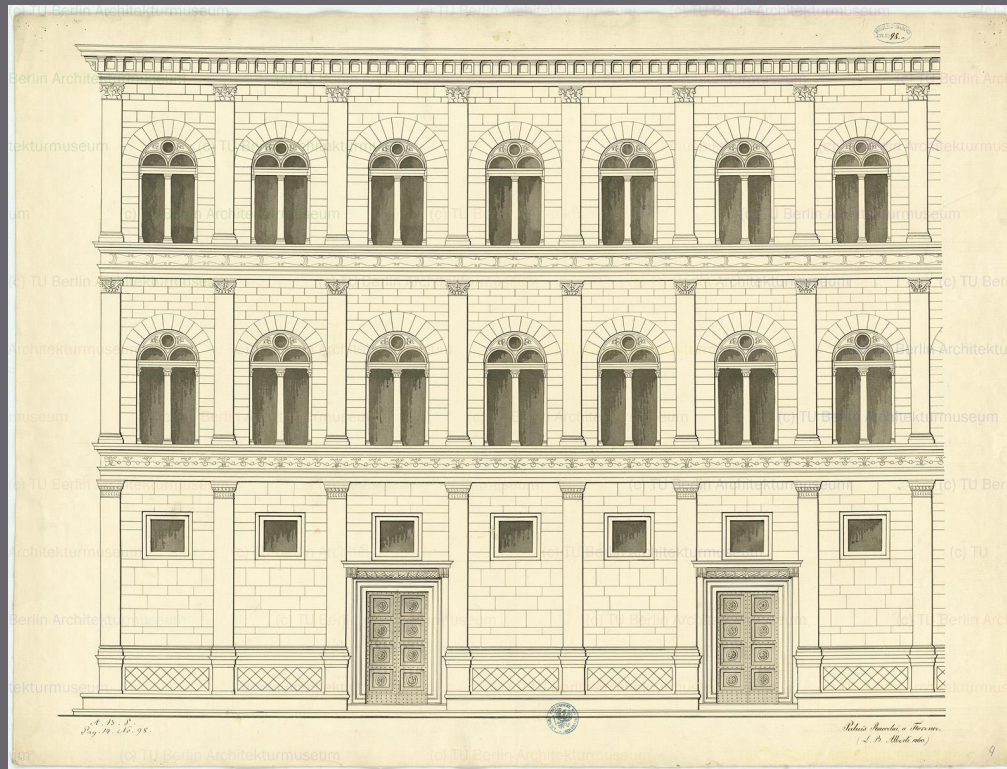

АЛБЕРТИ: “..ИДЕАЛНА РЕНЕСАНСНА САКРАЛНА ГРАЂЕВИНА ЈЕ ЦЕНТРАЛНЕ ОСНОВЕ КРУГА ИЛИ ОБЛИКА ИЗВЕДЕНОГ ИЗ КРУГА..КРУГ ЈЕ САВРШЕНИ И НАПРИРОДНИЈИ ОБЛИК, НЕПОСРЕДНА СЛИКА БОЖАНСКОГ РАЗУМА..”

АЛБЕРТИ, *PALAZZO RUCELLAI*, ФИРЕНЦА, 1446-1451.

- ПРЕУЗИМА СЕ КОНСТРУКЦИЈА РИМСКОГ ДОМУСА (ИНСУЛА) ЗА АРХИТЕКТУРУ ПАЛАТА
- ХОРИЗОНТАЛНА ПОДЕЛА НА ТРИ СПРАТА, СИМЕТРИЧНО РАШЧЛАЊАВАЊЕ КЛАСИЧНОГ ПРОЧЕЉА
- ПРИМЕНА АРХИТЕКТОНСКИХ РЕДОВА – ИМИТАЦИЈА КОЛОСЕУМА
- КЛАСИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ НЕМАЈУ ПРАВУ КОНСТРУКТИВНУ УЛОГУ, ВЕЋ СУ ВИШЕ ОРНАМЕНТАЛНОГ КАРАКТЕРА

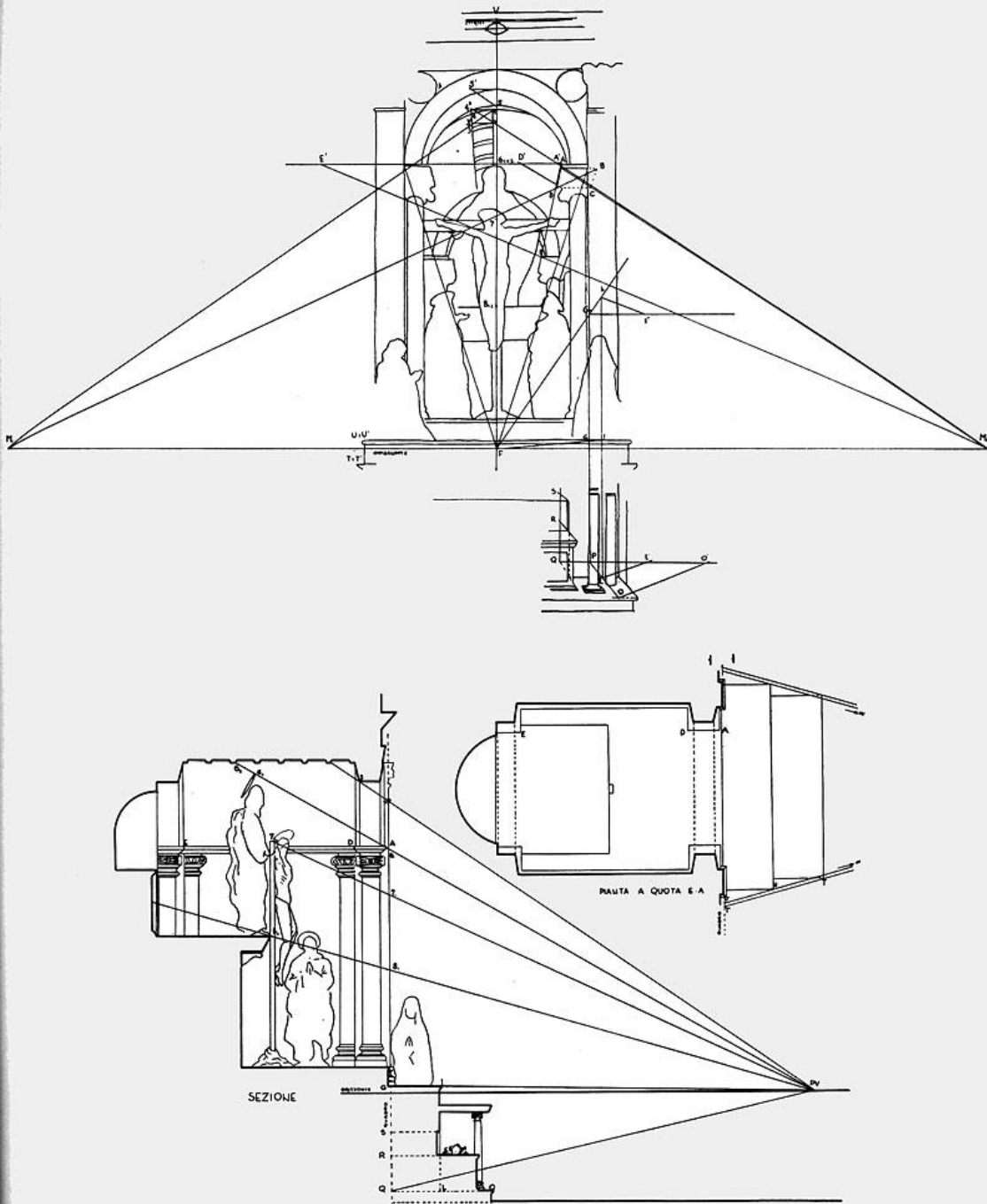
СЛИКАРСТВО

- ▣ Сликајство ране ренесансе обележила је појава једног младог уметника познатог по надимку МАЗАЧО (1401-1428), који је најзначајнија дела створио од своје 21. до 27. године. Његово сликајство се заснива на традицији Ђота, затим примени математичке перспективе коју му је пренео Брунелески и реалног приказа људског тела у простору под утицајем Донатела, на чији је наговор боравио у Риму 1423. године где је проучавао класичне споменике
- ▣ Захваљујући употреби перспективе, боје, светлости, као и наглашеној тежњи ка реализму, удаљио је италијанско сликајство од идеализма и декоративности готике, приближивши га природи и идејама хуманизма
- ▣ Његове фигуре нису синтеза тела и драперије као код Ђота, већ су обучени актови чија драперија пада налик правој тканини, ликови су учвршћени јасном контуром са израженим карактером и индивидуом

*МАЗАЧО, СВЕТА ТРОЈИЦА СА
БОГОРОДИЦОМ И СВЕТИМ
ЈОВАНОМ, SANTA MARIA
NOVELLA, ФИРЕНЦА, 1425.*

**(ПРВА РЕНЕСАНСНА СЛИКА
КОЈА ПРИМЕЊУЈЕ ЛИНЕАРНУ
ПЕРСПЕКТИВУ И АНАТОМСКИ
ПРЕЦИЗАН ПРИКАЗ ТЕЛА)**

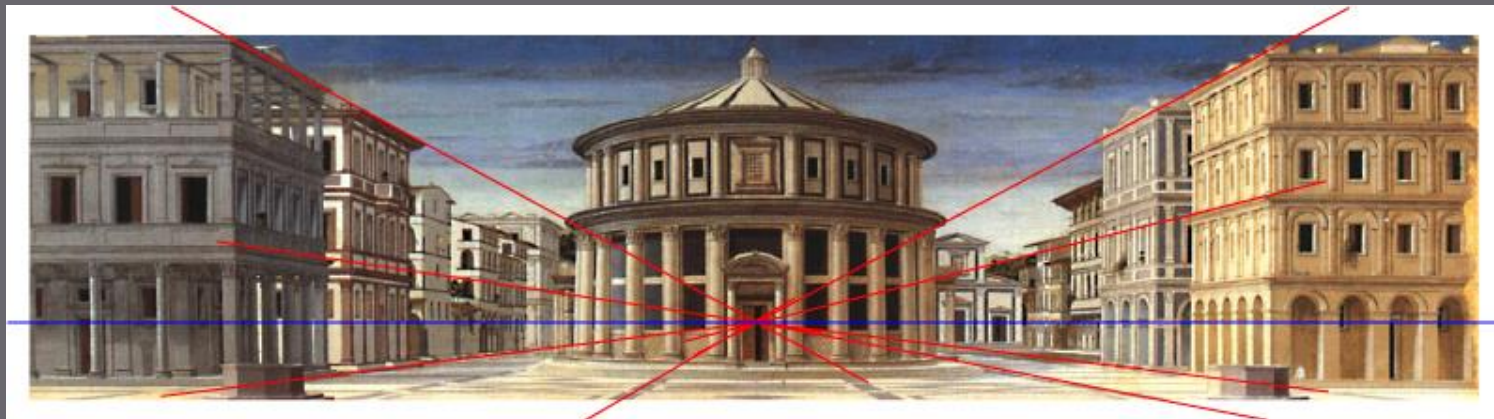

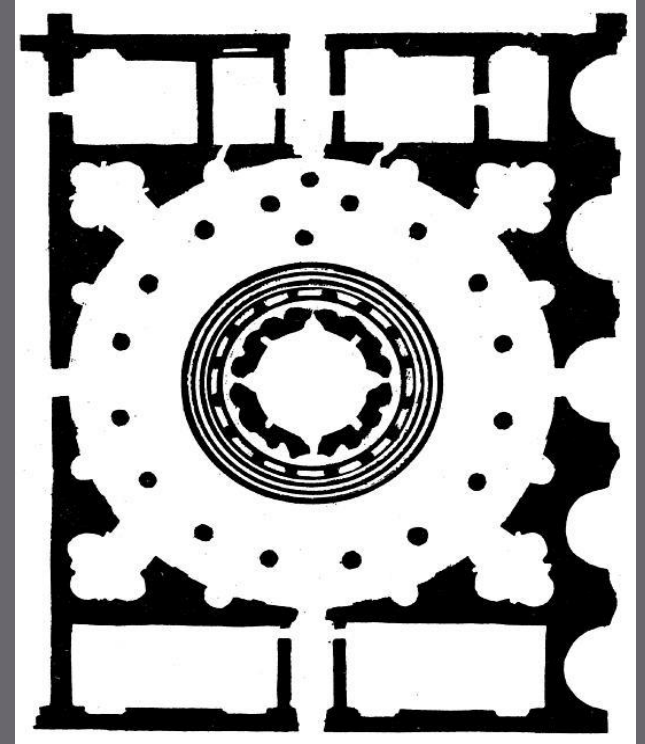
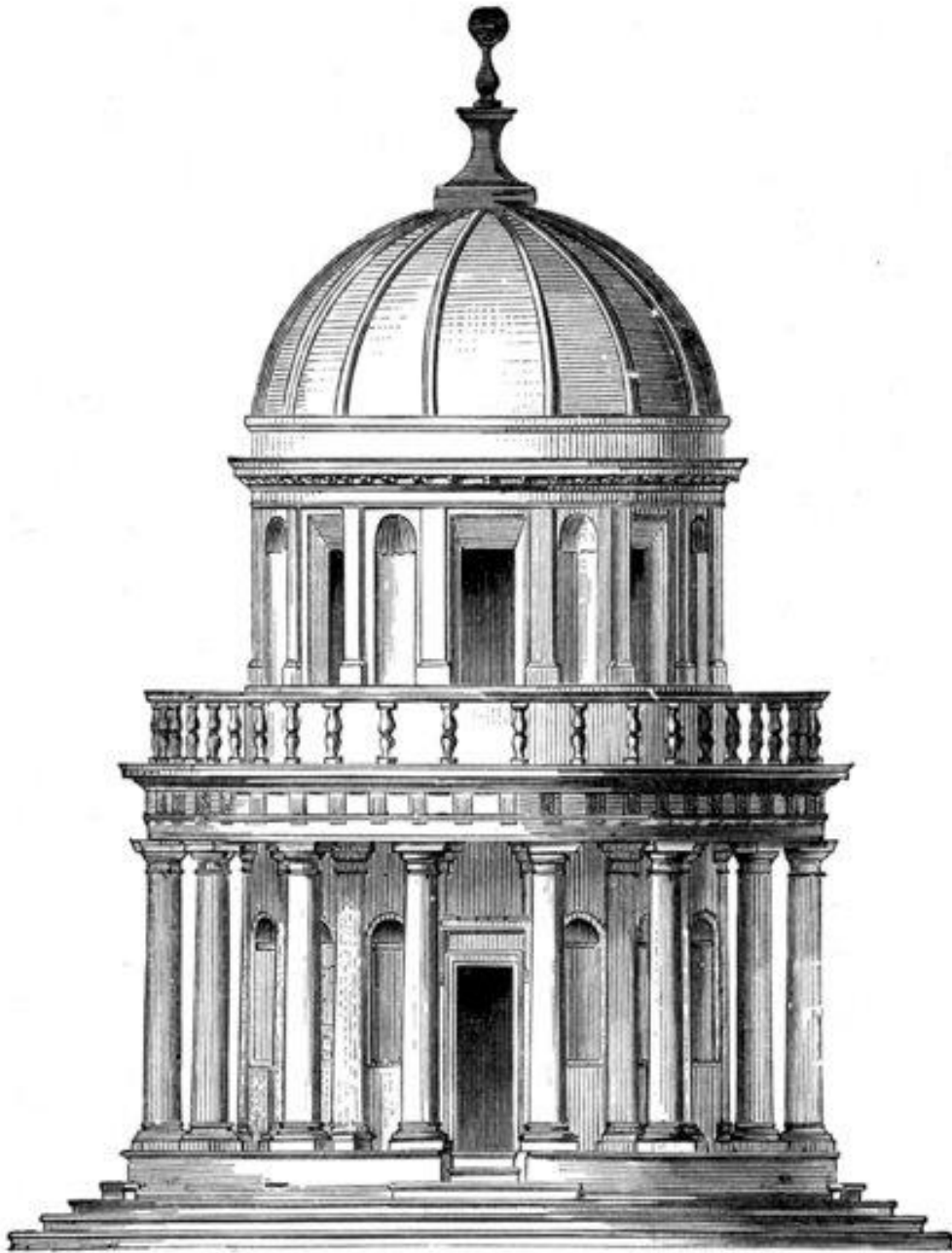
МАЗАЧО, ПОРЕСКИ НОВЧИЋ, КАПЕЛА BRANCACCI, STA MARIA DEL CARMINE, ФИРЕНЦА, 1427. (НАРАТИВНО ПРИКАЗИВАЊЕ, ЕКСПРЕСИЈА ПОКРЕТА, ПЕРСПЕКТИВА И МОДЕЛАЦИЈА ФИГУРА БЕЗ СВЕТЛОСТИ И СЕНКЕ САМО БОЈОМ)

ПЈЕРО ДЕЛА ФРАНЧЕСКА, *ИДЕАЛНИ ГРАД*, ОКО 1470.

ВИСОКА РЕНЕСАНСА

- ▣ Висока ренесанса (итал. *Cinquecento*) је касна фаза ренесансе која се одвија до прве половине XVI века
- ▣ У току овог периода јачају монарси који постају врло моћни и способни да бране територијални интегритет целе државе. Граде се културне и научне институције, које прате уметнички и научни процват, док главни италијански центри постају Рим и Венеција
- ▣ Изразито се поштовао индивидуализам свакога уметника, толико да се стварао култ генија тј. доминирала је идеја о генијалном уметнику, појединцу надахнутом од Бога, који је био успешан у различитим врстама уметности (ренесансни човек). Архитектуру је обележио рад БРАМАНТЕА, док високу ренесансу у целости отеловљују по многим три највећа уметника свих времена: ЛЕОНАРДО, МИКЕЛАНЂЕЛО и РАФАЕЛО

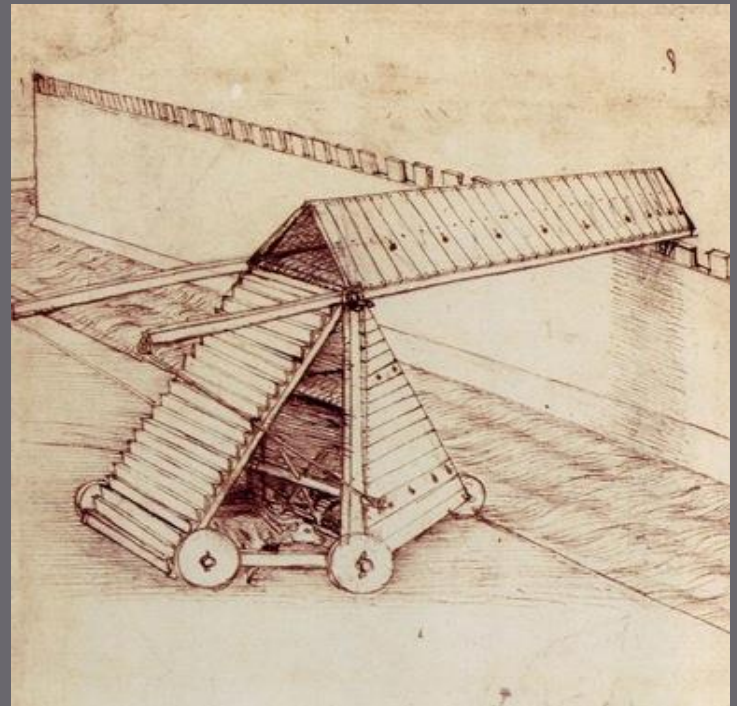
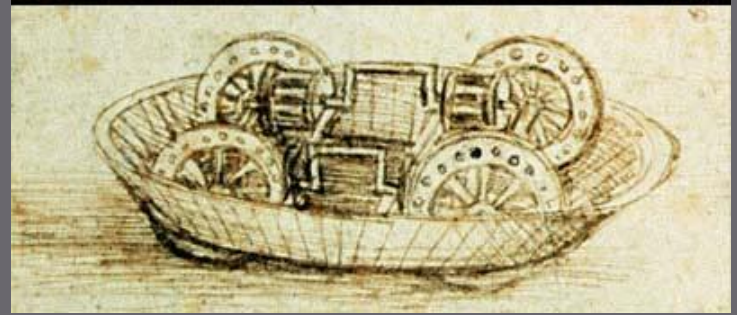
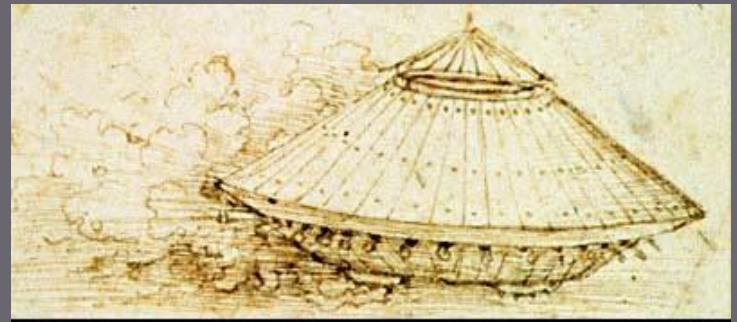
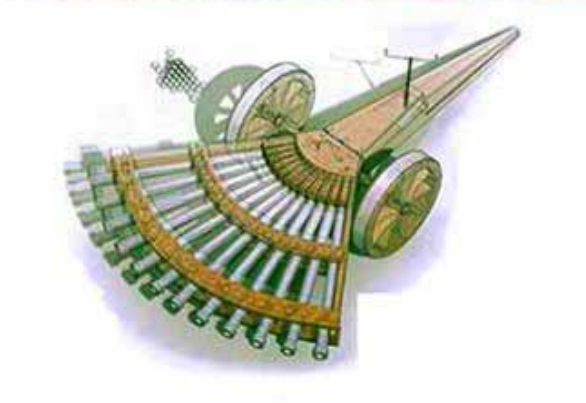
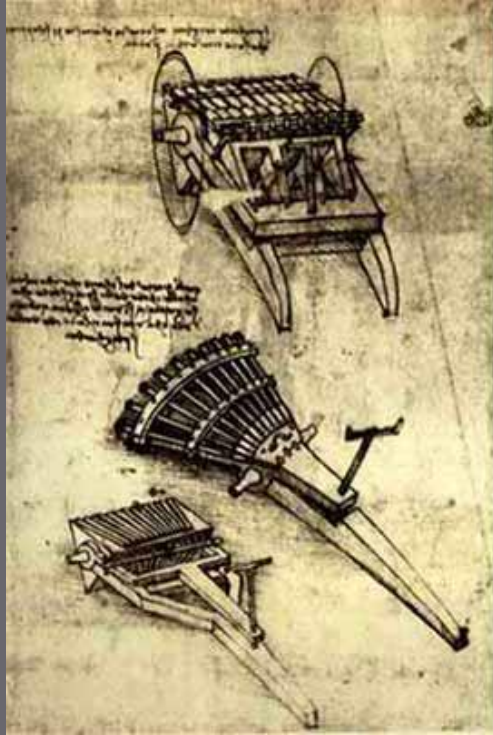

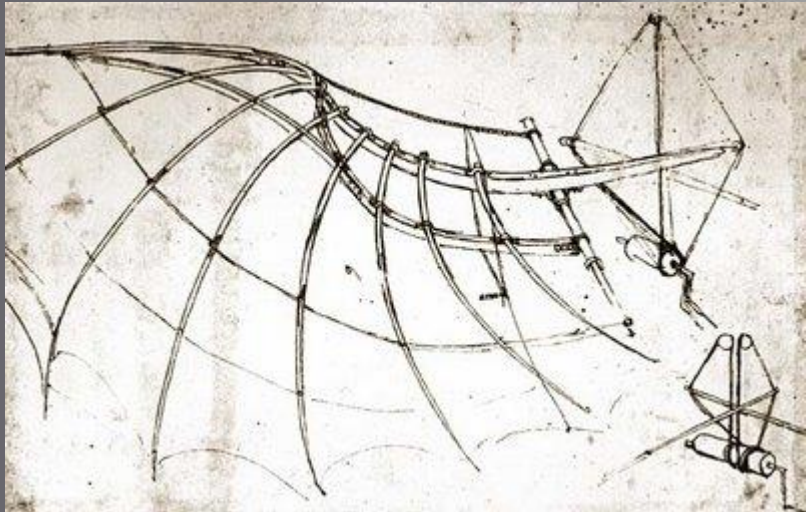
БРАМАНТЕ, *ТЕМПИЕТТО*
(*SAN PIETRO IN MONTORIO*),
РИМ, 1509.

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ (1452-1519)

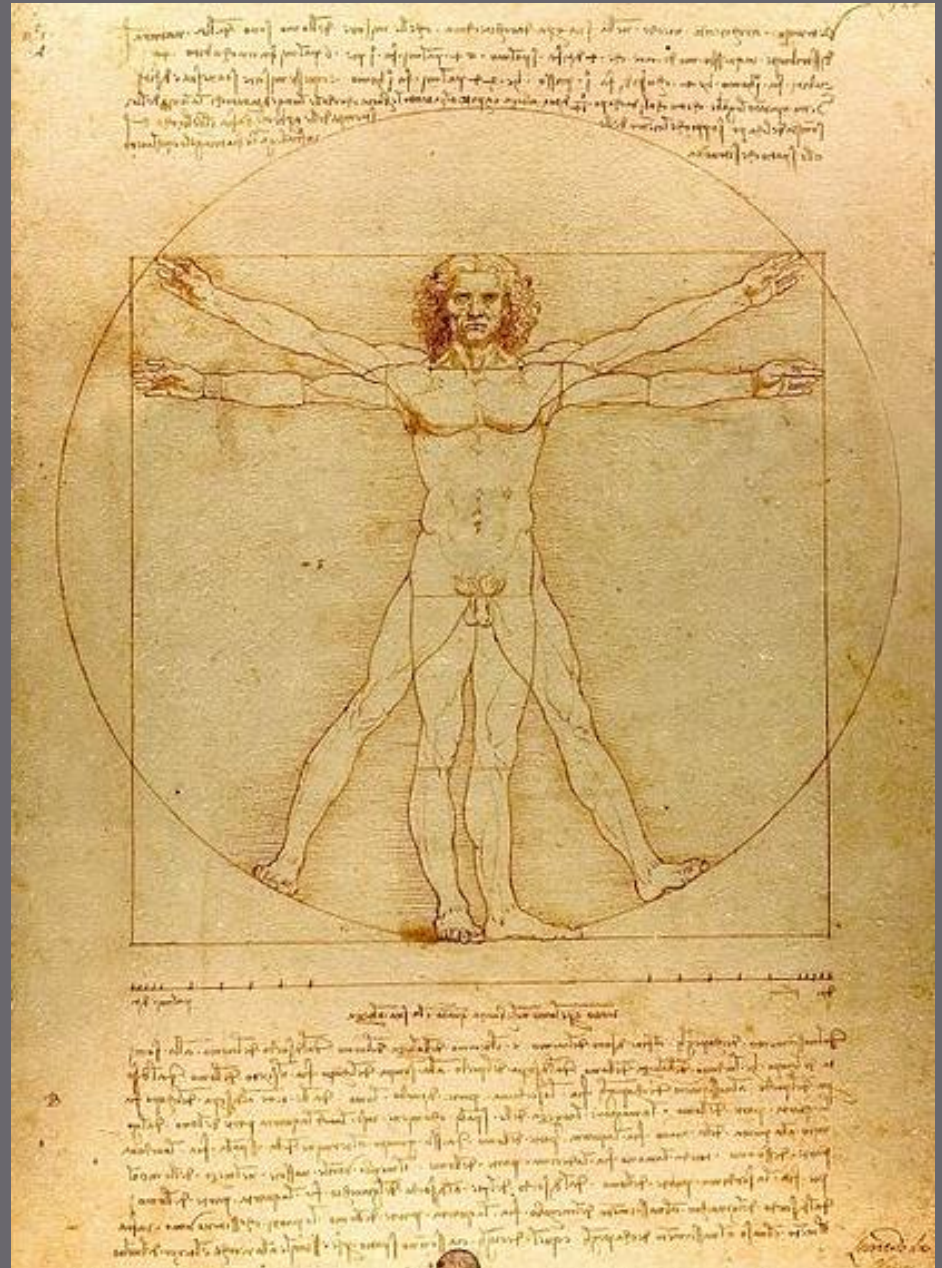
- ▣ Италијански архитекта, проналазач, инжењер, вајар и сликар, још за живота слављен као идеал ренесансног човека и универзални геније
- ▣ Током живота мењао је пребивалиште више пута, живећи у великим уметничким центрима (Милану, Фиренци, Риму, на краљевском двору у Француској) где је радио за најмоћније људе епохе - владаре и папе
- ▣ Леонардо је целог живота правио скице и нацрте, мастилом или оловком (сачувано је око 4000 његових цртежа). Писао је у збијеним линијама, са десна на лево илуструјући текст својим цртежима биљака, оружја, скицама за прављење утврђења, летећих машина, тенкова, опреме за роњење и других фантастичних ствари, вековима пре него што су направљене

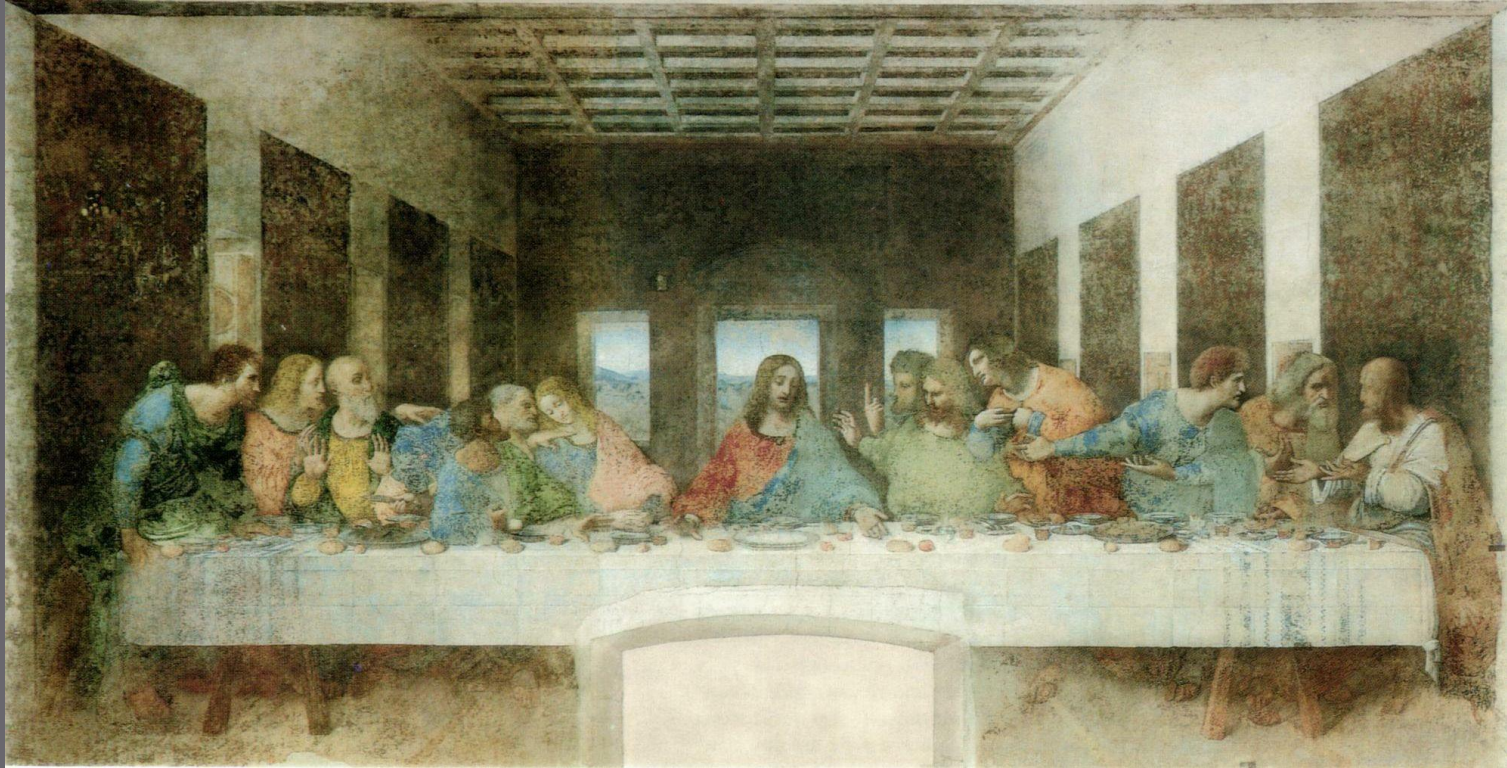

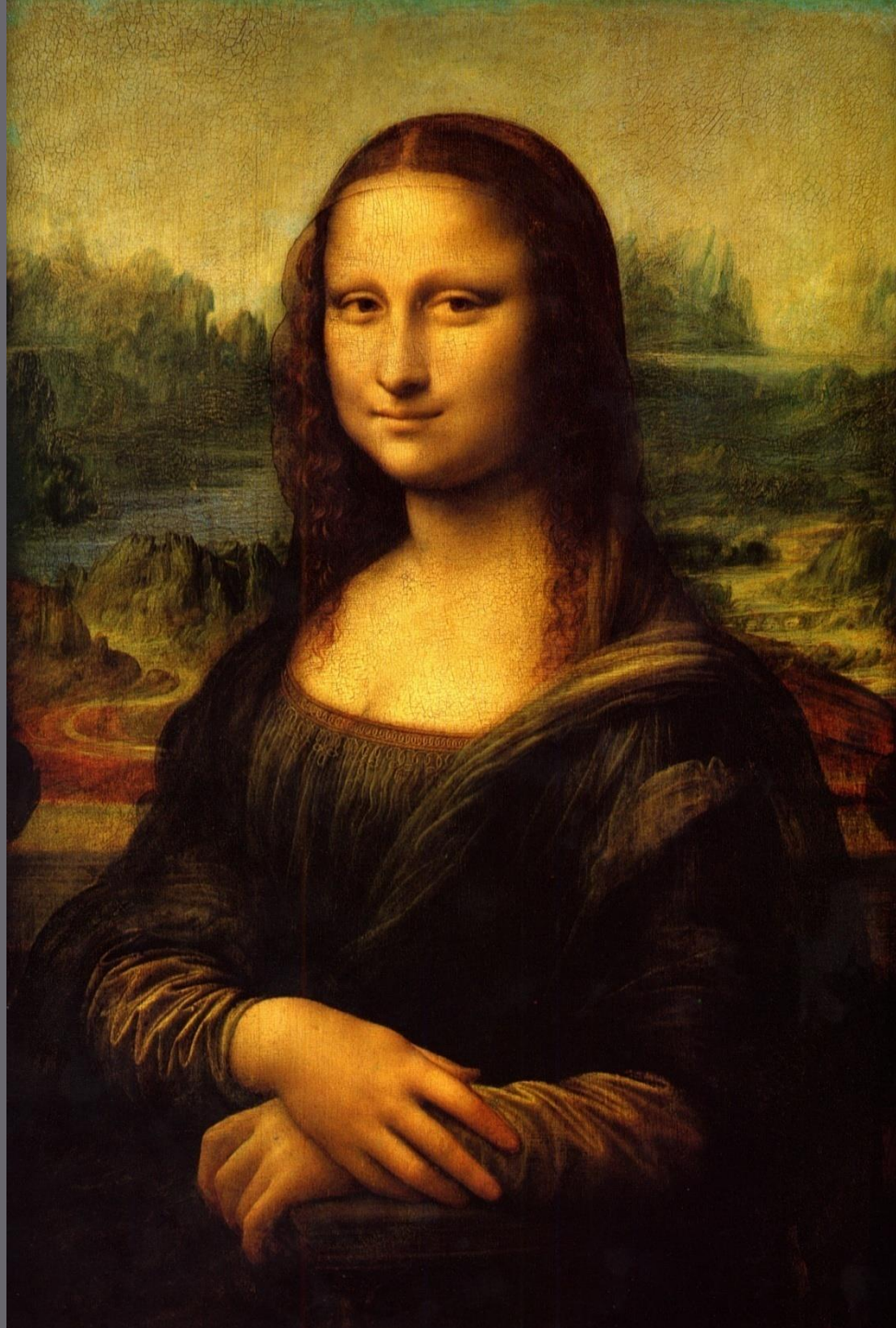
**КАНОН ПРОПОРЦИЈА:
ИДЕАЛНО МУШКО ТЕЛО
НОМО ВИТРУВИЈУС, 1490.**

ЛЕОНАРДО, *ТАЈНА ВЕЧЕРА*, ФРЕСКА, STA MARIA DELLE GRAZIE,
МИЛАНО, 1495-1498.

ЛЕОНАРДО, *МОНА ЛИЗА (LA GIOCONDA)*, УЉЕ НА ДАСЦИ,
77 x 53, ОКО 1503–1505 .

МИКЕЛАНЂЕЛО БУОНАРОТИ (1475-1564)

- ▣ Појам уметничког генија обдареног божанским надахнућем нигде није потпуније потврђен него у личности Микеланђела
- ▣ Њега нису само обожаваоци видели у том светлу, већ и он сам под утицајем традиције неоплатонизма прихвата идеју о свом генију као живу стварност, иако је то за њега понекад било више проклетство него благослов. Живео је у константном страху, убеђен у сопствену безвредност, плашећи се друге смрти тј. вечног заборавља: *“Ја живим за грех, живим за свој гроб. Да припадам греху јасно очи виде, добро са неба, од мене иде, од слободне воље којој сам ја роб...”*
- ▣ О његовој величини белешку је оставио и Вазари: *“Ниједан уметник, ма како био изузетан, неће никада превазићи то дело, цртежом или љупкошћу... Микеланђела може победити само он сам.”*

- ▣ За разлику од Леонарда, Микеланђело је био вајар или тачније клесар мермерних статуа до сржи свога бића
- ▣ Уметност за њега није била наука, већ прављење човека налик божанском стварању а једино је ослобађање стварних тродимензионалних облика из непокорне материје камена могло задовољити његов стваралачки нагон
- ▣ Сматрао је да сликарство треба да подржава вајане облике, као и да се архитектура служи органским склопом људске фигуре
- ▣ Школовање је отпочео код фирентинског сликара Доменика Гирландаја али га напушта зарад меценства Лоренца Величанственог, што му је омогућило приступ колекцији античких скулптура на двору Медичијевих
- ▣ Тежио је да разоткрије тајне античке скулптуре, чији су мајстори знали да представе сву лепоту људског тела у покрету. Као и Леонардо сам је анализирао анатомију, сецирао мртва људска тела и цртао живе моделе, све док сваки део фигуре није престао да буде тајна за њега.

МИКЕЛАНЂЕЛО,
PIETA, 1498.

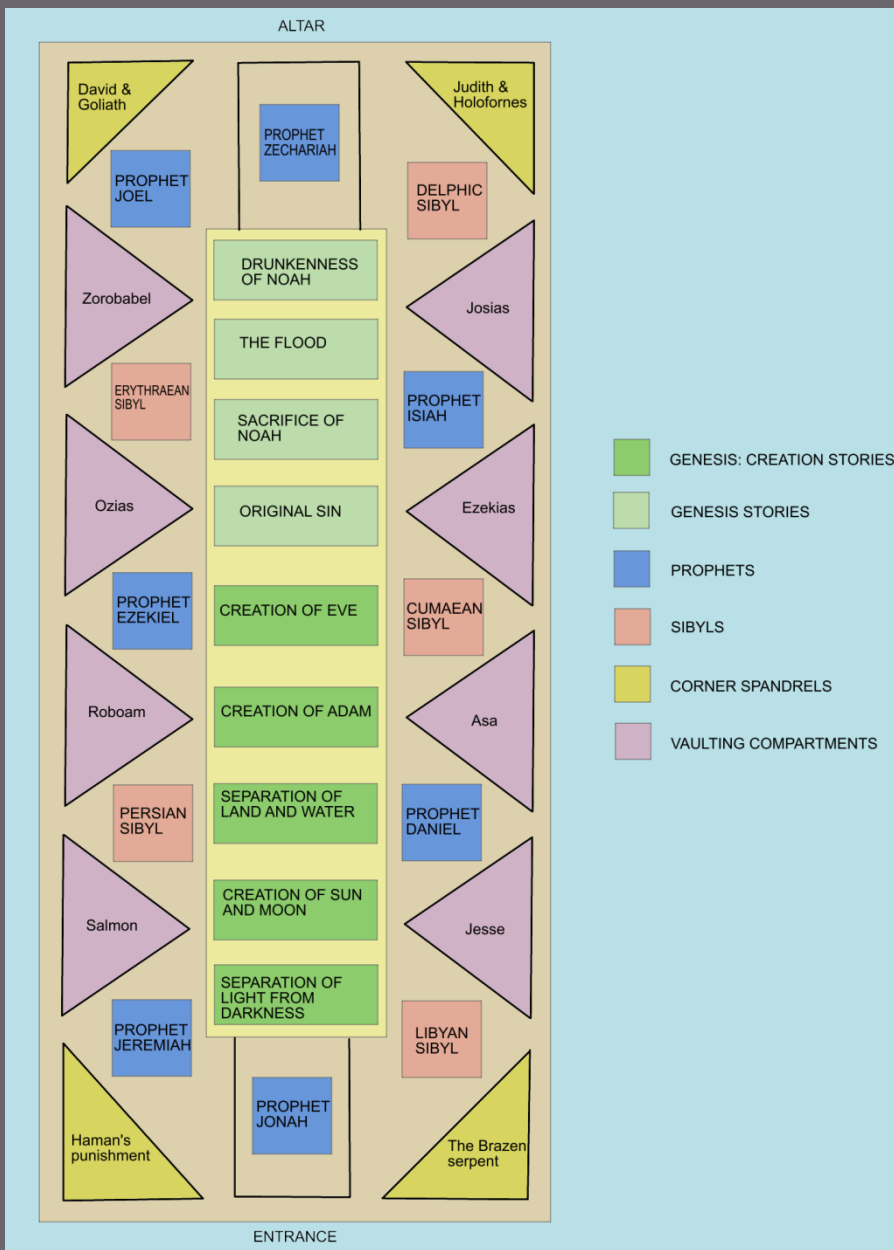
**МИКЕЛАНЂЕЛО,
ДАВИД, 1501-1504.**

МИКЕЛАНЂЕЛО,
ГРОБНИЦА ПАПЕ
ЈУЛИЈА II (SAN PETERO
IN VINCOLI), РИМ,
1513-1515.

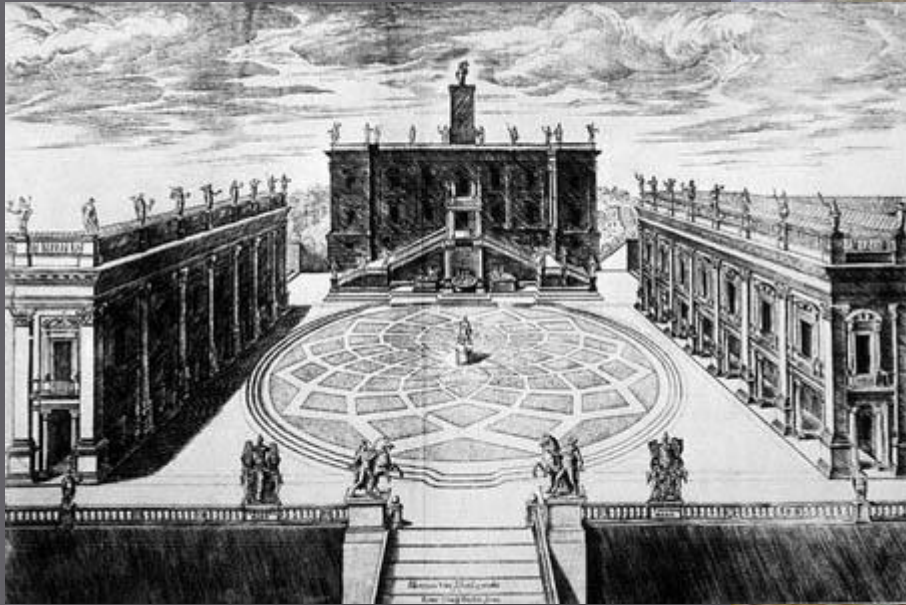
МИКЕЛАНЂЕЛО, СИКСТИНСКА КАПЕЛА, РИМ, 1508-1512.

МИКЕЛАНЂЕЛО,
*СИКСТИНСКА КАПЕЛА –
СТРАШНИ СУД*, РИМ, 1534.

МИКЕЛАНЂЕЛО,
CAMPIDOGLIO, РИМ,
1537-1539.

РАФАЕЛ САНТИ

(1483-1520)

- ▣ Главни сликар високе ренесансе, слављен и обожаван за живота
- ▣ Иако његов допринос сликарству није био нарочито новаторски, кроз ненадмашну моћ синтезе спојио је квалитете својих узора, првенствено Леонарда и Микеланђела
- ▣ Његова уметност је истовремено лирска и драмска, сликарски богата а вајарски солидна, тела и духа (акције и емоције) у савршеној равнотежи

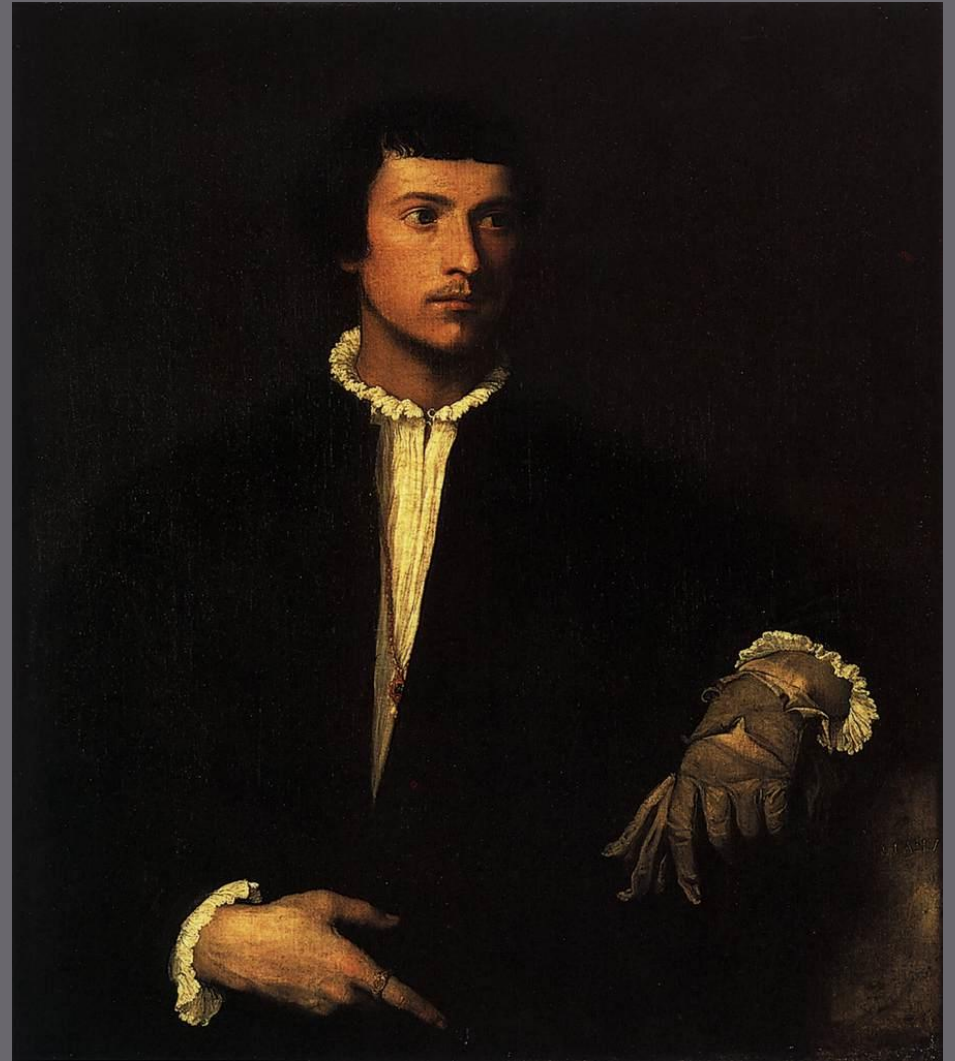

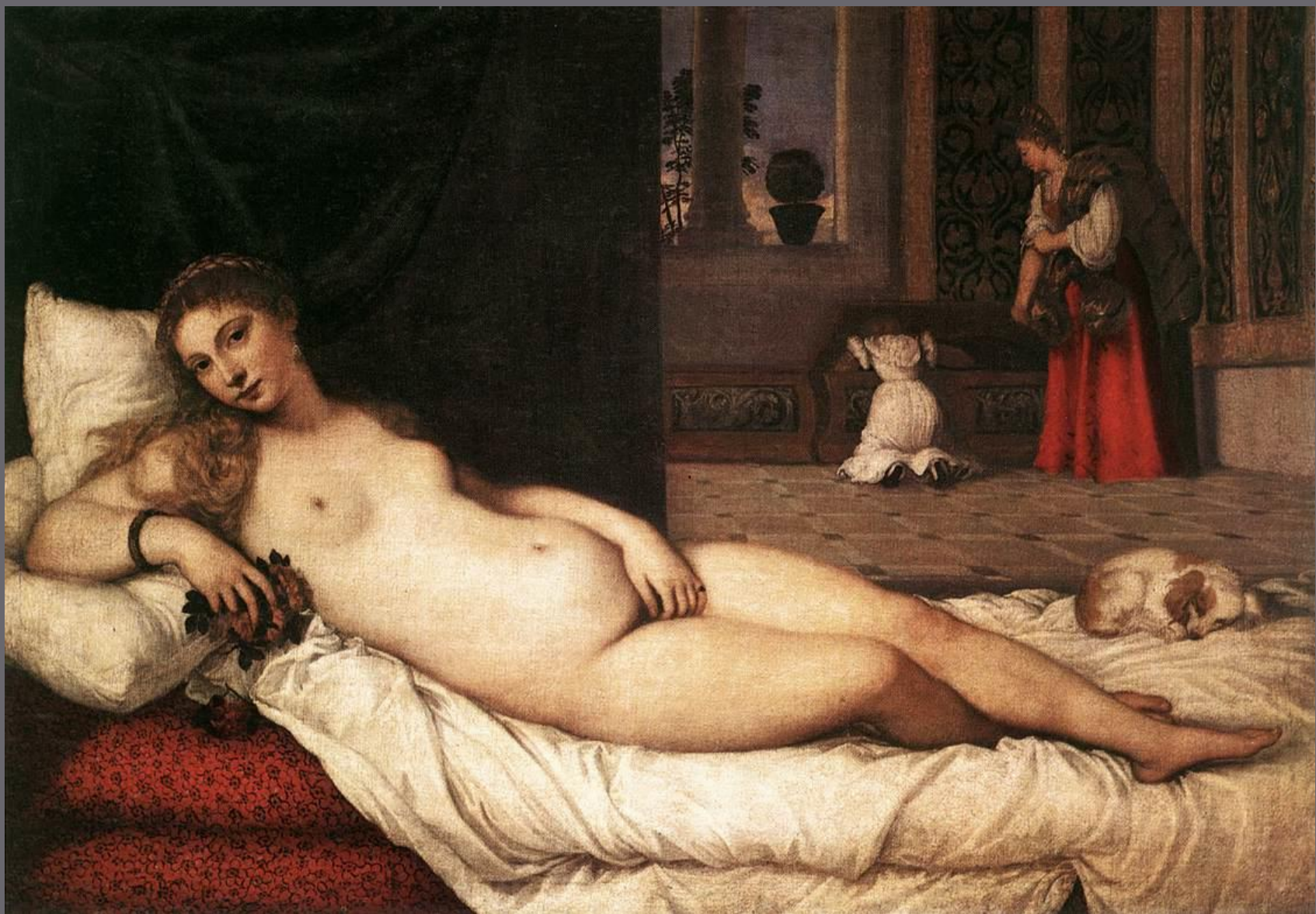

**РАФАЕЛ КАО ИСТАКНУТИ ПОРТРЕТИСТА: ПАПА ЈУЛИЈЕ
II (1511) И ЛАВ X СА НЕЋАЦИМА КАРДИНАЛИМА (1518)**

ТИЦИЈАН (*TIZIANO VECELLIO*), ПОРТРЕТ ПАПЕ ПАВЛА
III (1543) И ЧОВЕКА СА РУКАВИЦАМА (1520)

ТИЦИЈАН, ВЕНЕРА ОД УРБИНА, 1538.

РЕНЕСАНСА НА СЕВЕРУ

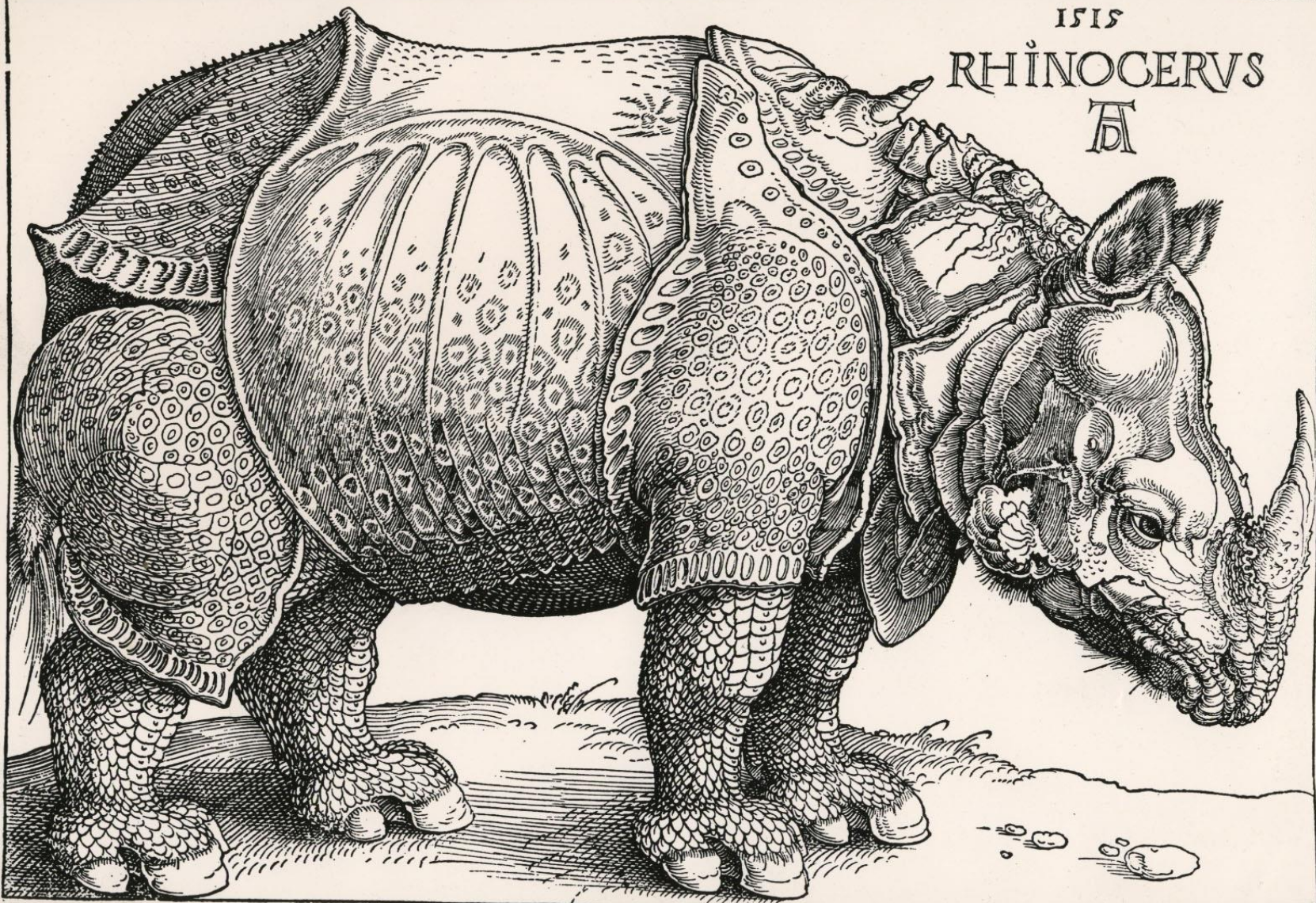
- ▣ Ренесанса се на подручју северно од Алпа развија у XVI веку, када утицаји италијанске уметности и хуманизма, првенствено из Рима, продиру у целу Европу (нарочито Холандију, северну Француску, Немачку и Пољску)
- ▣ Универзитети и штампане књиге су помогли ширењу ренесанских идеја односно мисли чувених интелектуалаца попут Еразма Ротердамског и Франсоа Раблеа. За разлику од Италије, ренесанса у северним земљама је била под јаким утицајем протестантске реформације
- ▣ Један од најсвестранијих уметника, чији се гениј и мајсторство може мерити с Леонардом и Микеланђелом, био је сликар, графичар и теоретичар уметности **АЛБРЕХТ ДИРЕР (1471-1528)**

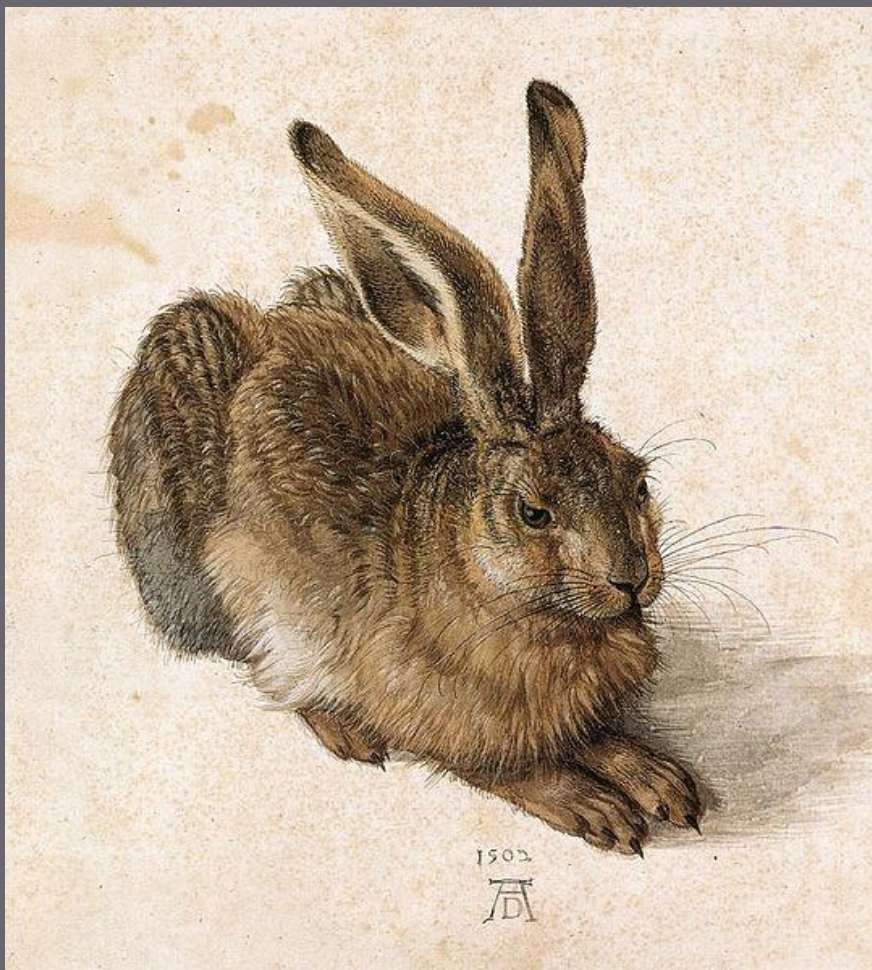
*ДИРЕР, ЧЕТИРИ ЈАХАЧА
АПОКАЛИПСЕ, 1498.*

Nach Christus gepurt. 1513. Jar. Abt. 1. May. Hat man dem großmechtigen Kunig von Portugall Emanuell gen Lysabona pracht auß India/ ein sollich lebendig Thier. Das nennen sie Rhinocerus. Das ist hye mit aller seiner gestalt Abcondertfer. Es hat ein farb wie ein gespieckte Schildkrot. Vnd ist vñ dicken Schalen vberlegt fast fest. Vnd ist in der groß als der Hellsandte Aber nyderrichtiger von paynen/ vnd fast wehafftig. Es hat ein scharff starck Horn vorn auff der nasen/ Das begynde es albeg zu werzen wo es bey staynen ist. Das dösfig Thier ist des Hellsfangs todt feyndt. Der Hellsfandte furcht es fast vbel/ dann wo es In ankumbe/ so laufft Im das Thier mit dem kopff zwischen dyc fordern payn/ vnd reyst den Hellsfandte vnden am pauch auff vñ erwürgt In/ des mag er sich nit erwern. Dann das Thier ist also gewapent/ das Im der Hellsfandte nichts kan thun. Sie sagen auch das der Rhynocerus Schnell/ Straydig vnd Listig sey.

1515
RHINOCERVS
A

ТЕХНИКА АКВАРЕЛА

Хвала на пажњи!!!!